

DOI <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-3-382-392>
ETO 27(439):330

Edina TÓTH

egyetemi hallgató, nappali tagozat,
Gazdálkodás és menedzsment, BSc
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Gödöllő, Magyarország

Gyula VÖRÖS

egyetemi docens, PhD
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Gödöllő, Magyarország

AZ EGYHÁZI MŰKÖDÉS ÉS GAZDÁLKODÁS NÉHÁNY SAJÁTOS SÁGA MAGYARORSZÁGON

Анотація: Церкви, відповідно до виду їх діяльності, відносяться до громадських організацій, оскільки це соціальні організації, інституціоналізовані через самоорганізацію, які діють у некомерційний спосіб, незалежно від уряду та служать інтересам загального блага на добровільній основі. Свою діяльність вони здійснюють неприбутково, оскільки отриманий прибуток не розподіляється, а реінвестується на цілі, визначені в установчому документі.

Основні принципи ведення бухгалтерського обліку та звітності містяться в Законі С про бухгалтерський облік від 2000 року. Згідно з пунктом 3 абзацу 1 розділу 3 Закону про бухгалтерський облік, до «інших організацій» також включають церкви. Особливістю церков є те, що в їхньому управлінні є сегмент, де не здійснюється зовнішній контроль; такими є доходи на релігійні цілі, а у випадку підприємств усі доходи та витрати мають бути перевірені зовнішніми організаціями. Початковий капітал — це «майно, надане церковній юридичній особі, та передане їй у власність на момент заснування засновником під такою назвою» (Уряд Угорщини, 2013), тобто елемент капіталу, який власне замінює зареєстрований капітал. Таким чином, зареєстрований, але неоплачений капітал взагалі не існує у діяльності церкви. Зміна капіталу є елементом, який замінює капітал і резерв прибутку, визначений нормами Закону про бухгалтерський облік. Резерв оцінки означає лише резерв оцінки для коригування вартості, оскільки церква, яка функціонує, не може застосовувати правила оцінки, засновані на справедливій вартості. Церква у формі юридичної особи не повинна складати і подавати примітки до звітності та звіт про управління. Церкви питання щодо форм звітності та їх оприлюднення відображають у своїй обліковій політиці, на відміну від цього, суб'єкти господарювання зобов'язані оприлюднювати власні фінансові результати, зокрема державні органи можуть здійснювати контроль за їх діяльністю.

Ключові слова: економіка церкви, неприбутковий режим, реінвестування

Absztrakt: Az egyházakat működésük alapján a civil szervezetek közé soroljuk, hiszen olyan önszervezésből intézményesült társadalmi szervezetek, amelyek nonprofit módon és kormányzattól függetlenül működnek és a közjó érdekét szolgálják önkéntes módon. Nonprofit módon gazdálkodnak, hiszen a működésük során keletkező eredményt nem osztják szét, hanem reinvestálják az alapító okiratban meghatározott célokra. A könyvvizetés és beszámolókészítés alapelveit -a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény tartalmazza. A Számviteli törvény 3. § (1) bekezdésének 3. pontja szerint ezek az „egyéb szervezetek” kategóriába tartoznak az egyházak is. Egyházak specialitása, hogy van olyan szegmens a gazdálkodásukban, ahol a külső kontroll nem valósul meg; ilyenek a hitéleti célú bevételek. A vállalkozások esetében az összes bevétel és ráfordítás ellenőrizhető kell legyen külső szervezetek által is. Az indulótőke „az alapításkor az alapító ilyen címen az egyházi jogi személy rendelkezésére bocsátott és tulajdonába adott vagyon” (Magyarország Kormánya, 2013.) azaz a

jegyzett tőkét helyettesítő tőkeelem. A jegyzett, de be nem fizetett tőke így a bevett egyházak körében nem létezik. A tőkeváltozás a Számviteli törvényben meghatározott tőke- és eredménytartalékot helyettesítő elem. Az értékelési tartalék csakis az értékhelyesbítés értékelési tartalékát jelenti, mert a valós értékelésen történő értékelés szabályait bevett egyház nem alkalmazhatja. Az egyházi jogi személynek kiegészítő mellékletet, üzleti jelentést nem kell készítenie, beszámolóját letétbe sem kell helyezni. Az egyházak számviteli politikájukban dönthetnek a nyilvánosságra hozásról és annak formájáról, ezzel ellentétben a gazdasági társaságoknak kötelező nyilvánosságra hozni eredményeiket, továbbá állami szerv is kontrollálhatja a gazdálkodásukat.

Kulcsszavak: egyházak gazdálkodása, nonprofit mód, reinvesztálás

Abstract: Churches are classified as NGOs (non-governmental organization) based on their operation, as they are self-organized social organizations that operate in a non-profit and independent manner independently of government and serve the public good in a voluntary manner. They manage in a non-profit way, since the results of their operation are not distributed, but reinstated for the purposes specified in the charter. The principles of bookkeeping and reporting are set out in Act C of 2000 on Accounting ('the Accounting Act'). According to Section 3 (1) of the Accounting Act, these churches also fall into the category of "other organizations". The speciality of churches is that there is a segment in their management where external control is not implemented; such are religious incomes. In the case of enterprises, all revenue and expenditure must also be controlled by external entities. The authorized share capital is "the property made available to the ecclesiastical legal person at the time of its foundation and given to him by the ecclesiastical legal entity" (Government of Hungary, 2013). The subscribed but unpaid capital thus does not exist among the established churches. The change in capital is an element replacing the capital and profit and loss reserves specified in the Accounting Act. The valuation reserve is only the value adjustment reserve because the rules for real-world valuation cannot be applied by the established Church. The ecclesiastical legal entity does not have to prepare an additional annex, business report, nor does it have to deposit its accounts. Churches can decide on disclosure and its form in their accounting policies, instead, whereas companies are obliged to disclose their results, in particular a public body can also control over their management.

Keywords: churches economics, NPO, reinvest

A kutatási probléma megfogalmazása. Az elsődleges feltételezésünk az, hogy két különböző céllal létrejövő szervezetek gazdálkodásukban eltérnek. A nonprofit szervezeteknek gazdálkodásának elsődleges célja a közjavakhoz való hozzájárulás, míg a társas vállalkozások gazdálkodásának elsődleges célja a nyereség realizálása.

A legfrissebb kutatások és publikációk elemzése. Szekunder források - jogszabályok és szakirodalmi források - alapján dolgoztuk ki az egyházakra vonatkozó számviteli és adózási eltéréseket. Először azonban az egyházi jogi személy törvényi definíciójából indultunk ki: az Országgyűlés által is elismert bevett egyház, bejegyzett egyház és a nyilvántartásba vett egyházak belső jogi személye. Fontos megjegyezni, hogy az egyház belső szabálya alapján működik, és az adott egyház alapelvei szerint és annak képviselőjében jár el [7].

A kutatás célja, kutatási kérdések. Kutatásunk célja, hogy feltárjuk az egyházak és a gazdasági társaságok gazdasági, működésbeli eltéréseit, illetve bemutassuk, hogy a rájuk vonatkozó eltérő adózási szabályok ellenére e két szegmens milyen módon járul hozzá a közjavakhoz és közszolgáltatásokhoz. Az alapvető cél az egyházi gazdálkodás specifikusságainak bemutatása és összehasonlítása a profitorientált

szférával, hiszen a gazdasági életben mindkét fél részt vesz, azonban érdekeik nagyon eltérőek, mégis mindkét szegmens közvetlenül, vagy közvetetten ugyan, de hozzájárul a társadalmi közjavakhoz és közszolgáltatásokhoz.

Az aktuális törvényi szabályok és források alapján értelmeztük az egyházi rendszer működését, ezt követően pedig a számviteli törvény szempontjából az egyházak beszámolókészítési és egyéb kötelezettségeit. Mivel a számvitel szorosan kapcsolódik az adózási rendszerhez, ezért a számviteli sajátosságok mellett külön vizsgáltuk az egyházakra vonatkozó adózási sajátosságokat. Ezeket állítottuk párhuzamba a társas vállalkozások működési, gazdálkodási szerkezetével, valamint számviteli és adózási szabályozásával.

Az egyházak az életünk minden területén jelen vannak, hiszen a Lelkiismereti és vallásszabadság mindenkit megillető alapvető emberi szabadságjog és ennek az alapjognak a gyakorlását biztosítják, valamint szociális segítséget nyújtanak és segítik a magyarországi hívők hagyományainak megőrzését, és kulturális és vallási értékeket közvetítenek, mindezeket nonprofit módon.

Véleményünk szerint az egyházak a gazdálkodásuk alapján a civil szervezetek közé sorolandók, mert olyan önszervezésből intézményesült társadalmi szervezetek, amelyek nonprofit módon és kormányzattól függetlenül működnek és a közjó érdekét szolgálják önkéntes módon. Ezt definiálja a 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról, amely 2012. január elsején lépett hatályba [7].

A kutatási eredmények bemutatása.

Számviteli szabályozás

A számviteli alapelveket és kötelezettségeket, mint például a könyvvezetés és beszámolókészítés a 2000. évi C. törvény, azaz a Számviteli törvény tartalmazza.

Azonban az egyházakra vonatkozóan a 296/2013. (VII. 29.) Kormányrendelet a mérvadó, hiszen az egyházi jogi személyek beszámolókészítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól a számviteli törvény rendelkezésein felül készült, amiben pontosan meghatározásra kerültek az egyházi gazdálkodás alappillérei. Később a 484/2015. kormányrendelet módosítja és bővíti ki ezeket a rendelkezéseket.

Amelyik egyházi jogi személy nem végez vállalkozási tevékenységet abban az esetben figyelembe kell vennie a számviteli törvény könyvvezetésre, bizonylatolásra vonatkozó előírásait. Az egyszeres könyvvitelt vezetők (társas vállalkozások nem alkalmazhatják, viszont egyéb szervezetek igen) az év bármely naptári év első napján átléphetnek kettős könyvvitelre. A pénzeszközökről és a pénzeszközök összetételéről vezetett olyan nyilvántartás, amely a pénzeszközökben beállt változásokat a valóságnak megfelelően, folyamatosan, áttekinthetően, felidézhetően, zárt rendszerben mutatja [10].

Az egyszeres könyvvitel mindig pénzforgalmi szemléletű és ez esetben nem használunk főkönyvi számlát. Továbbá kötelesek készíteni egyszerűsített beszámolót, mely egyszerűsített mérlegből és eredménylevezetésből áll. Abban az esetben, ha két egymást követő évben nem felel meg a rendeletben meghatározott feltételeknek, a második évi beszámoló elkészítését követő év első napjától köteles áttérni a kettős könyvvitelre és az egyszerűsített éves beszámoló készítésére. Az egyszerűsített éves

beszámoló tartalma pedig a mérlegből, eredmény kimutatásból és kiegészítő mellékletből áll, viszont az utóbbit az egyházi jogi személynek nem kell készíteniük, ahogyan üzleti jelentést sem.

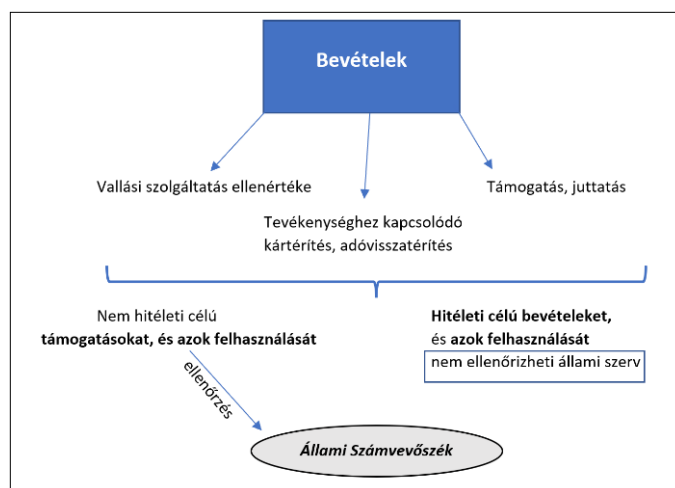
A kettős könyvvitel egy olyan nyilvántartás, amely a vállalkozó vagyont és a vagyonának összetételét alakító gazdasági műveleteket mutatja be és a vagyonban fellelhető változásokat a főkönyvi számlákon keresztül a valóságnak megfelelően, lineárisan, és áttekinthetően tükrözi egy zárt rendszerben [12].

Ha az utóbbit vezető egyházi jogi személy, egyszerűsített könyvvitel vezetésére alkalmas két egymást követő évben, akkor az azt követő év második beszámolójának elkészítését követő évben áttérhet egyszeres könyvvitelre. Azonban abban az esetben, ha a kettős könyvvitelt szuverén döntése alapján választotta, akkor az egyszeres könyvvitelre csak az áttérést követő második évben teheti.

Bevételek elkülönítése

4.§., „A könyvvezetés során elkülönítetten kell kimutatni az alaptevékenységgel és a vállalkozási tevékenységgel kapcsolatos bevételeket és költségeket, ráfordításokat, továbbá - ha a közcélú adományról a személyi jövedelemadóról szóló törvény, illetve az adományról a társasági adóról és osztalékadóról szóló törvény rendelkezései szerinti kedvezmény igénybevételére jogosító igazolást állít ki - a kapott adományt (közcélú adományt) és annak felhasználását” [8].

Ahogy a kormányrendelet is meghatározza, eredetük szerint kell szeparálni a bevételeket és a ráfordításokat, hiszen fontos, hogy melyek származnak hitéleti célú alaptevékenységből, és melyek vállalkozási tevékenységből (1. ábra). Az egyházak esetében háromféle bevételt különböztetünk meg, mint például a nem hitéleti célú támogatás és azok felhasználása, valamint a hitéleti célú bevételek és azok felhasználása.

4. ábra: Egyházak bevételeinek csoportosítása

Forrás: saját szerkesztés

A legfontosabb különbség a profitorientált vállalkozásokkal szemben, hogy a hitéleti célú bevételekről nem kell beszámolót benyújtani, sem közzétenni és állami szerv nem ellenőrzi.

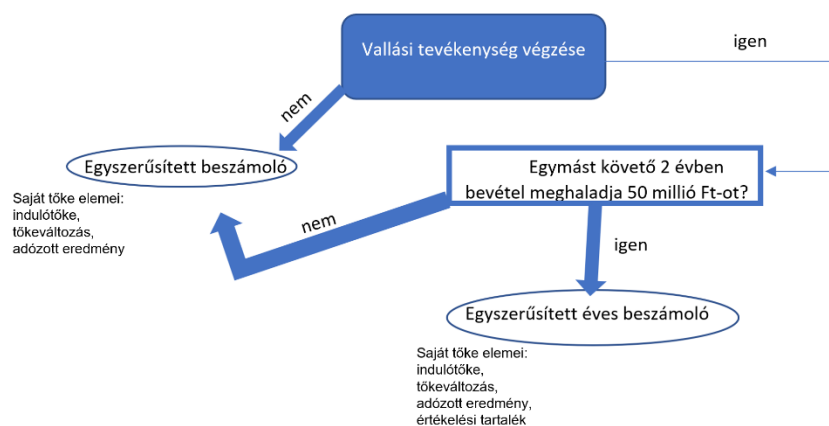
Az egyházak előnyben részesülnek számos esetben, mint például különböző állami támogatások vagy a Személyi jövedelemadó (SZJA) 1%-a. A fentieket az egyházi jogi személyek a kormányrendelet 7.§ szerint bevételként számolják el. Abban az esetben viszont tovább utalási céllal kapott támogatásról beszélünk, ha támogatásként, adományként vagy egyéb más jogcímen kapja a hozzájárulást, akkor azt a feladatot ellátó szervezet felé tovább utalja. Általában a kettős könyvvitelt vezetőik esetén egyéb bevételként, ám egyszeres könyvvitelben pedig pénzügyileg rendezett bevételként tartjuk nyilván.

Tovább utalási céllal kapott bevételek tovább utalását a könyvvezetés módjától függően egyéb ráfordításként kell könyvelni. 7§(3) „E támogatások tovább utalása, átadása nem minősül az Szt. szerinti költségek ellentételezésére, illetve fejlesztési célra adott támogatásnak, továbbá véglegesen átadott pénzeszköznek.” Ebből adódóan ezeket a hozzájárulásokat elkülönítetten kell nyilvántartani, és az adott üzleti évben fel nem használt ilyen jellegű pénzeszközöket a kettős könyvvitel esetében időbelileg el kell határolni, valamint az egyszeres könyvvitelt vezetőik esetében pedig kötelezettségként kell kimutatni.

Beszámolókészítés szabályozása

A szabály szerint az egyházak esetében, ha az alaptevékenységből és a vállalkozási tevékenységből származó jövedelmek összessége két egymást követő évben nem haladja meg az 50 millió forintot, akkor egyszeres könyvvitelt folytathatnak és egyszerűsített beszámolót kell készíteniük. Azonban, ha az egyházi jogi személy nem folytat vállalkozói tevékenységet, egyszerűsített éves beszámoló és az éves beszámoló formáját és tartalmát belső szabályban kell meghatározni [8].

Az indulótőke, ami a Számviteli törvényben jegyzett tőkével azonosítható, ez az alapítók által az egyház részére bocsátott vagyon. Továbbá tőkeváltozás, ami szintén a Számviteli törvényben megfelelő tőke vagy eredménytartalék tételeinek együttes összege (2. ábra).

5. ábra: Beszámolókészítés módja és elemei
Forrás: saját szerkesztés

Az eredménykimutatásban a vállalkozási tevékenység adózott eredménye az alábbi értékek összegéből - csökkentve az adófizetési kötelezettséggel - számolható ki:

- naptári évben elszámolt értékesítés nettó árbevétele, egyéb bevételek, pénzügyi műveletek bevételei, eszközök között állományba vett saját teljesítmények értéke;

- naptári évben elszámolt anyagjellegű és személyijellegű ráfordítások, értékcsökkenési leírás, egyéb ráfordítások, pénzügyi műveletek ráfordításai

Az egyszeres könyvvitelt használó egyházak esetében az eredménylevezetésben a vállalkozói tevékenységből származó adózott eredmény megegyezik a naptári év adóköteles pénzügyi eredményének és a nem pénzben realizált eredmény összegével levonva az adófizetési kötelezettséget.

Ebből az következik, hogy az eredménykimutatásban és az eredménylevezetésben egymástól kettéválasztva kell kimutatni az alaptevékenységből és a vállalkozási tevékenységből szerzett adózott eredményt, valamint az előző évi és a tárgyévi adatokat, ha van akkor a jelentős összegű hibákat. Fontos, hogy az alaptevékenység célja érdekében felhasznált vállalkozási tevékenység jövedeleméről nyilvántartást kell vezetni.

Továbbá mentesülést élvez a beszámolóképzési kötelezettség alól az az egyházi jogi személy, akinek a vállalkozásból származó jövedelme éves szinten a tárgyévet megelőző két üzleti év átlagában vagy ennek hiányában 10 millió forintot nem haladta meg. Valamint a vállalkozási tevékenységből számított éves jövedelme a tárgyévet megelőző két évben átlagosan meghaladta a 300 millió forintot, akkor kötelező a könyvvizsgáló bevonása. Az alábbi követelményeket 2014. naptári évtől kezdődően kell alkalmazni [8].

Adózási sajátosságok

Az általános forgalmi adót a 2007. évi CXXVII. törvény definiálja. Az egyházakra is kiter a törvény 85§. 4 (c) pontjában, miszerint adómentességet élveznek a tevékenységének közérdekű jellegére hivatkozva. „Az egyházi jogi személy a létesítő okiratában, vagy a nyilvántartásba vett egyház, a bejegyzett egyház és a bevett egyház a belső szabályában megjelölt tevékenysége tekintetében” [6].

Az adományok esetében az adományozó személyének rendelkeznie kell egy egyházi jogi személy által kiállított igazolással, amelynek tartalmaznia kell az adományozó adatait (pl.: név, székhely vagy állandó lakóhely, adószám vagy adóazonosító jel) és a támogatás célját.

A személyi jövedelemadót a 1995. évi CXVII. törvény írja le. A 3§ 23j) pontja értelmében nyugdíj esetében, az egyházi jogi személy belső szabályában létrehozott és általa működtetett nyugdíjalapból köteles nyugellátást folyósítani az idős vagy rokkant tagok, illetve az özvegyek számára vagy nyugdíjkiegészítést biztosítani [4].

Lényeges még a törvény 70§ 4) pontja, hiszen az egyházi jogi személy mentesül az adóévben a minimálbér 25%-nak megfelelő egyedi értéket meg nem haladó üzleti ajándékok juttatása alapján a meghatározott jövedelem azon része, amely az adott adóév beszámolójában kimutatott összes ráfordítás 10%-át, de legfeljebb az elszámolt éves összes bevétele 10%-át nem haladja meg.

Adómentes bevételek tehát:

- az egyházak által nyújtott szociális segélyek,
- egyházi jogi személy által végzett tevékenység vagyoni ellenértéke melyet a magánszemély közvetlenül vagy közvetve nyújt,

- perselypénz, egyházfenntartói járulék, adomány (kivétel közcélú adomány),
- egyházi szertartás vagy egyházi szolgálat ellenértéke,
- a tanulói vagy hallgatói jogviszony, szakkollégiumi tagság által kapott a pénzbeli támogatás ellenértéke.

Az egyháztól kapott támogatás vagy adomány, abban az esetben, ha egy naptári évben a juttatott összege havi átlagban nem éri el a nyugdíj legkisebb összegének másfélszeresét, akkor adómentesnek minősül.

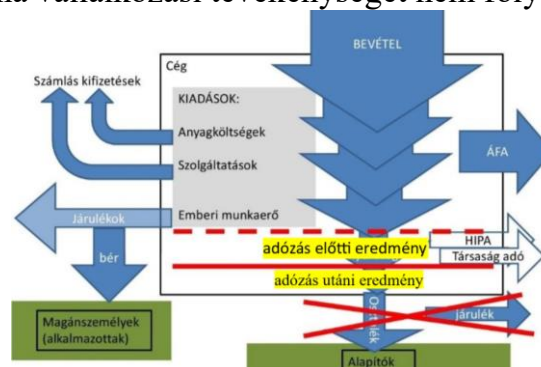
A nem pénzbeli támogatások közül adómentességet élvez az egyházi jogi személy által finanszírozott oktatási, egészségügyi és szociális ellátás üdültetését (pl.: a gyermek, a tanuló, a beteg, illetve a szociális ellátásra jogosult részére ingyenesen vagy kedvezményesen természetben biztosított étkeztetést), ha ez nem minősül egészségügyi vagy szociális ellátásnak. Az egyház belső szabályában rögzített egyházi üdülők tartási kötelezettsége vonatkozik az egyházi személynek részére ingyenes üdülésére is, valamint az egyházi jogi személyiséggel rendelkező szerzetesrend közösségében élő tagoknak az egyéni szükségleteinek fedezetére kapott pénzbeli vagy nem pénzbeli juttatás is adómentes.

Továbbá adómentes a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával szervezett rendezvényekhez és programhoz kapcsolódó utazás, szállás, étkezés értékének a támogatás összegét meg nem haladó része.

A lakosság, a közösség széles körét érintő (nyilvános) kulturális, hagyományőrző, szabadidős és más hasonló közösségi rendezvényen helyben nyújtott szolgáltatások (pl.: étel, ital, azonos értékű ajándék) továbbá az ilyen rendezvényeken ingyenesen közreműködők részére biztosított étkezési szolgáltatások sem adókötelesek.

A társasági adót a vállalkozások üzleti tevékenységből származó jövedelem után kivetett adó, melyet az 1996. évi LXXXI. törvény szabályoz. Az alábbi adó befizetésére köteles a külföldi adóalan is [2].

Az egyházi jogi személy társasági adó bevallás helyett az adóévet követő év május 31-ig nyilatkozatot szükséges tennie a törvényben meghatározott módon, ha esetleg bevételt nem ér el, vagy tevékenységéhez kapcsolódóan költséget és ráfordítást nem számol el, továbbá az, ha vállalkozási tevékenységet nem folytat.

6. ábra: Nonprofit szféra gazdasági működése

Forrás: saját szerkesztés

Az egyházak esetében az adó alapja a vállalkozási tevékenységnek adózás előtti eredményéből, továbbá az azt növelő és csökkentő tényezők összegéből számolhatjuk ki. A fenti (3.) ábra szemlélteti, hogy miként működnek a civil szervezetek a gazdasági életben.

Az alábbi törvény szerint az egyházi jogi személy az adóalapot a közhasznú szervezetre vonatkozó szabályokat figyelembevéve állapíthatja meg. 9.§ (9) „Az egyházi jogi személy vállalkozási tevékenysége adózás előtti eredményét a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény és az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló törvény rendelkezéseinek figyelembevételével, az adóalapot az (1)-(7) bekezdéseknek a közhasznú szervezetre vonatkozó rendelkezései megfelelő alkalmazásával állapítja meg” [5].

Csökkenti az adózás előtti eredményt a vállalkozási tevékenység adózás előtti nyereségének a 20%-ával.

Az alábbi tényezők abban az esetben csökkentik az adóalapot, ha az adott évben a bevételeket meghaladják a költségek fedezésére felhasználásra kerül lekötött összeg:

- kulturális, nevelési, oktatási, felsőoktatási, szociális és egészségügyi, gyermek- és ifjúságvédelmi, sport, tudományos és műemlékvédelmi tevékenység, továbbá a hitéleti célú ingatlanfenntartás.

Az egyesületnek minősülő egyháznak nem kell adót fizetnie, abban az esetben, ha a vállalkozói tevékenységből származó jövedelme nem haladja meg a tízmillió forintot, de legfeljebb a bevétel 10%-kát.

A helyi adó az önkormányzat által az illetékes területen beszedett adó, melyet a 1990. évi C. törvény (Htv.) írja le.

A törvény 3.§ 5) pontja szerint ez az adó nem terjed ki az egyházi jogi személyre, de tulajdonában lévő építményben, telken vendégéjszakát eltöltő magánszemély idegenforgalmi adófizetésre kötelezett, viszont, ha egyházi jogi személy akkor adómentességet élvez [3].

Az egyesületnek minősülő egyház esetében adómentességet élvez, ha írásban nyilatkozik az alábbi feltételeknek adott adóévben való megfeleléséről:

- helyi iparüzési adó esetében, hogy a megelőző adóévben folytatott vállalkozási tevékenységből származó nyeresége után sem belföldön, sem külföldön nincs adófizetési kötelezettsége

- építmény- és telekadó esetében, hogy az épületet, telket kizárólag az alapszabályban meghatározott alaptevékenység céljából használja

Az egyházi jogi személy illeték mentességet élvez, ami azt jelenti, hogy mentes az állam által speciálisan beszedett azon bevétel alól, amik közkiadások fedezésére szolgálnak. Az illeték szabályozását a 1990. évi XCIII. törvény írja le.

Továbbá a magyar hatósági rendszámtáblával ellátott gépjárműadó fizetésének kötelezettsége alól is mentesül a 1991. évi LXXXII. törvény 5.§ d) pontja alapján az egyházi jogi személy. Valamint a 17/D. § alapján az a gépkocsi is adómentességet élvez, amelyet az egyház elsődlegesen vallási vagy azzal közvetlenül összefüggő más tevékenysége ellátásához üzemeltet. Mentesül a segélyszállítmányt küldő vagy szervező egyházi jogi személy az adófizetés alól.

Az egyház esetében a társasági adóalapja a tárgyévben vállalkozási tevékenység során elért adózás elért eredmény a közhasznú szervezetekre vonatkozó általános szabályok szerint van korrigálva. Az adóalap csökkenthető a vállalkozási tevékenység során elért profit azon részével, melyet nem vállalkozási tevékenység fedezetére fordítottak vagy e célból lekötött tartalékba helyeztek. A nonprofit szervezetekhez képest az egyházi jogi személy nem minősül adóalanynak a helyi adók tekintetében, de a tulajdonában lévő építményben, telken vendégéjszakát eltöltő magánszemély idegenforgalmi adófizetésre kötelezett, kivéve az egyházi jogi személy hitéleti tevékenységéhez kapcsolódó részvétel céljából ott tartózkodó egyházi személy (Htv. 3. § (5) bekezdés; 31. § e) pont).

Következtetések és további kutatási irányok. A profitorientált gazdasági társaságok üzletszerű gazdasági tevékenységet végeznek haszonszerzés céljából és a megszerzett profitot szétosztják a tulajdonosok között. Ezzel szemben az egyházak, mint nonprofit szervezetek is végezhetnek üzleti tevékenységet, azonban nem elsődleges jelleggel, hanem céljaik elérésének érdekében és az ebből megszerzett profitot visszaforgatják további nonprofit célok eléréséhez.

A gazdasági társaságokat a 2006. évi IV. törvény szabályozza, fontos, hogy a székhelyük Magyarországon területén helyezkedjen el [9].

A törvényben meghatározza:

- a gazdasági társaságok alapításának módját, kötelezettségeit, felelősségét
- szervezetét és működését,
- tagok és részvényesek jogait és felelősségük mértékét,
- esetleges formaváltás lehetőségét (egyesülését, szétválását, jogutód nélküli megszűnést)

A jogi személyiségű gazdasági társaságok egy meghatározott célból alakuló szervezetek, melynek van egy elkülönített vagyona és az állam elismeri, hogy jogviszony alanya lehet, ilyen a korlátolt felelősségű társaság (kft.) a nonprofit kft is, valamint a részvénytársaság (rt.) és a nonprofit verziója is [1].

Az egyházi jogi személy az Országgyűlés által is elismert bevett egyház, bejegyzett egyház és a nyilvántartásba vett egyházak belső jogi személye és legfőbb szerve, míg a társas vállalkozások esetében a Kft. és Rt. is jogi személyiséggel rendelkezik.

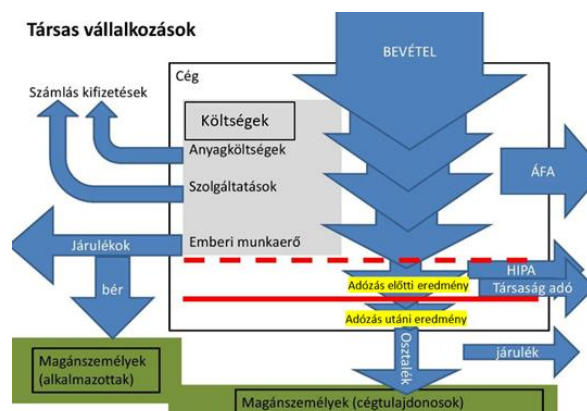
Az indulótőke „az alapításkor az alapító ilyen címen az egyházi jogi személy rendelkezésére bocsátott és tulajdonába adott vagyon”, azaz a jegyzett tőkét helyettesítő tőkeelem. A jegyzett, de be nem fizetett tőke így a bevett egyházak körében nem létezik. A tőkeváltozás a Számviteli törvényben meghatározott tőke- és eredménytartalékot helyettesítő elem. Az értékelési tartalék csakis az értékhelyesbítés értékelési tartalékát jelenti, mert a valós értékelésen történő értékelés szabályait bevett egyház nem alkalmazhatja.

Az egyházi jogi személynek kiegészítő mellékletet, üzleti jelentést nem kell készítenie, beszámolóját [8]. 11. § szerint letétbe sem kell helyeznie. Az egyházak számviteli politikájukban dönthetnek a nyilvánosságra hozásról és annak formájáról, ezzel ellentétben a gazdasági társaságoknak kötelező publikálni eredményeiket, továbbá állami szerv is kontrollálhatja a gazdálkodásukat.

A könyvvezetési szabályokkal összhangban a TAO törvény is megköveteli az alaptevékenység és a vállalkozási tevékenység bevételeinek és ráfordításainak különválasztását. Ha az egyházi jogi személy tárgyévben gazdasági tevékenységet nem végez, csak bevallást helyettesítő nyilatkozatot szükséges tennie [5]. 5. §. A bevallást helyettesítő nyilatkozatot adóévet követő év május 31-éig, évente kell benyújtani az adóhatóság felé. Az egyházi jogi személy teljes személyes illetékmentességben részesül a 1990. évi az illetékekről szóló XCIII. törvény alapján.

A profitorientált gazdasági társaságok az adózott eredményét vizsgálva, láthatjuk, hogy a megtermelt jövedelmet osztalékként kifizetheti az arra jogosultak számára, míg a nonprofit szféra gazdálkodói a megszerzett profitot nem oszthatják szét az alapítók között, hanem reinvestálják alapvető céljaik elérésének érdekében.

A profitorientált vállalkozásoknak a nyereségük után adófizetési kötelezettségük keletkezik, ezáltal a közjóhoz hozzájárulnak és az állami szervek felé is beszámolási kötelezettséggel tartoznak (4. ábra). Míg az egyházak nem kötelesek adózni a hitéleti célú bevételeik után, és az állami szervek sem ellenőrzik, hogy ezeket a bevételeket mire használják fel, vagy az ilyen módon kapott bevételeiket mire fordítják. Tehát a közjavak és szolgáltatásokhoz nem befizetett adók formájában járulnak hozzá.

7. ábra Társas profitorientált vállalkozások gazdasági működése

Forrás: saját szerkesztés

Társas vállalkozások esetében, az eredmény alapján fizetendő adók:

- az állam (központi költségvetés) felé fizetendő adó a társasági adó (TAO),
- helyi önkormányzat felé fizetendő adó a helyi iparüzési adó (HIPA).

A fent említett befizetett adók összege mindig az adott évi eredményhez kötődik. Kifizetése az előlegek és éves elszámolás formájában történik.

Az elszámolandó áfa összege a fizetendő és az előzetesen felszámított áfa összegétől függ. Nyereség elérése esetén a vállalkozásnak általában pozitív elszámolandó áfája van. A profitorientált vállalkozások eredményük után adóznak, ezáltal a közjavakhoz való hozzájárulásuk közvetett. Míg az egyházak nem kötelesek adóznak a hitéleti célú bevételeik után, az állami szervek sem ellenőrzik azt. Így a hitéleti célú bevételeiket közvetlenül tudják a közjavakra fordítani, amelyek nagyjából hozzájárulnak az emberek jólétéhez. Ilyen például:

- kórházak létesítése (pl.: MAZSIHISZ Szeretetkórház),
- oktatási intézmények (pl.: óvoda, iskola, egyetem),

- kulturális programok (pl.: Zsidó Kulturális Fesztivál),
- adománygyűjtés (pl.: Ukrajnai háborús menekültek számára).

A felhasznált irodalom listája

1. Chikán, A. (2020). Vállalatgazdaságtan. Budapest: Akadémiai Kiadó. Letöltés dátuma: 2022. március 21. URL: https://mersz.hu/hivatkozas/m795valgt_26_p1#m795valgt_26_p1
2. Lakatos, M. (2020). Adózás I. Budapest: Akadémiai Kiadó. Letöltés dátuma: 2022. január 16. URL: https://mersz.hu/hivatkozas/m480adz_7_p21#m480adz_7_p21
3. Magyarország Kormánya. (1990). 1990. évi C. törvény. Letöltés dátuma: 2022. január 17. URL: Net jogtár: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99000100.tv>
4. Magyarország Kormánya. (1995). 1995. évi CXVII. törvény. Letöltés dátuma: 2022. január 15. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500117.tv>
5. Magyarország Kormánya. (1996). 1996. évi LXXXI. törvény. Letöltés dátuma: 2022. január 16. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99600081.tv>
6. Magyarország Kormánya. (2007). 2007. évi CXXVII. törvény. Letöltés dátuma: 2022. január 15. URL: <https://uj.njt.hu/jogszabaly/2007-127-00-00.73>
7. Magyarország Kormánya. (2011. december 31). Magyarország hivatalos lapja. *Magyar Közlöny*, 166. Budapest, Magyarország: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. Letöltés dátuma: 2021. december 10. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=http%3A%2F%2Fwww.kozlonyok.hu%2Fonline%2FMKPDF%2Fhiteles%2FMK11166.pdf&clen=3558986&chunk=true>
8. Magyarország Kormánya. (2013. július 29). Magyarország hivatalos lapja. *Magyar Közlöny*(129), 11-30. Letöltés dátuma: 2022. január 15. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=http%3A%2F%2Fwww.kozlonyok.hu%2Fonline%2FMKPDF%2Fhiteles%2FMK13129.pdf&clen=1920314&chunk=true>
9. Magyarország, K. (2006). 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról. Budapest. Letöltés dátuma: 2022. március 21. URL: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0600004.TV>
10. Ormos, M. (2018). Számvitel. Budapest: Akadémiai Kiadó. Letöltés dátuma: 2022. január 13. URL: <https://doi.org/10.1556/9789630599276>
11. Szakács, I. (2019). *Számvitel A-tól Z-ig*. Budapest: Wolters Kluwer Kft. Letöltés dátuma: 2021. december 5. URL: https://mersz.hu/hivatkozas/YOV1289_92_p15#YOV1289_92_p15
- Vajna, I. (2020). Számvitel alapjai. Gödöllő: Szent István Egyetemi kiadó. Letöltés dátuma: 2022. január 10. URL: <http://surl.li/iwho>